

Spis treści

Wstęp <i>Bolesław Winiarski</i>	13
Część I. Funkcje polityki gospodarczej	
ROZDZIAŁ 1. Pojęcia podstawowe <i>Bolesław Winiarski</i>	17
1.1. Polityka gospodarcza (ekonomiczna) i jej podmioty	17
1.2. Nauka polityki ekonomicznej	19
1.3. Metoda nauki polityki ekonomicznej	22
1.4. Doktryny społeczno-ekonomiczne i doktryny polityki gospodarczej	23
Pytania kontrolne	26
ROZDZIAŁ 2. Systemy ekonomiczne i funkcje polityki gospodarczej <i>Bolesław Winiarski, Felicyta Winiarska</i>	27
2.1. Ustroje społeczno-ekonomiczne i systemy funkcjonowania gospodarki	27
2.2. Funkcje państwa i polityki gospodarczej w kapitalistycznej gospodarce rynkowej	31
2.3. Administracyjne kierowanie gospodarką w systemach socjalistycznych	39
2.4. Polityka gospodarcza w procesach transformacji systemowej	44
Pytania kontrolne	47
ROZDZIAŁ 3. Uwarunkowania, cele i dziedziny polityki gospodarczej <i>Bolesław Winiarski</i>	48
3.1. Zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania oddziaływań państwa na gospodarkę	48
3.2. Przesłanki i cele	52
3.2.1. Przesłanki i cele ustrojowo-systemowe i polityczne	53
3.2.2. Cele ekonomiczne	53
3.2.3. Przesłanki i cele społeczne	55
3.2.4. Przesłanki i cele ekologiczne	57
3.2.5. Cele obronno-militarne	58
3.3. Główne dziedziny polityki gospodarczej	60
Pytania kontrolne	64
ROZDZIAŁ 4. Przedmiot oddziaływań – gospodarka narodowa i jej relacje z otoczeniem <i>Bolesław Winiarski, Felicyta Winiarska</i>	65
4.1. Gospodarka narodowa jako wielki system społeczny	65
4.2. Rozmiary i dynamika działalności gospodarczej na obszarze kraju	68
4.3. Bogactwo narodowe	72

4.3.1. Zasoby (bogactwa) naturalne	72
4.3.2. Zasoby majątkowe	75
4.4. Ludność kraju i zasoby czynnika pracy	77
4.5. Struktura gospodarki	83
4.6. Potencjał ekonomiczny kraju, realny produkt narodowy i zadania polityki ekonomicznej	87
Pytania kontrolne	89

ROZDZIAŁ 5. Polityka ekonomiczna a planowanie gospodarcze

<i>Bolesław Winiarski</i>	90
5.1. Procesy tworzenia decyzji gospodarczych – planowanie	90
5.2. Diagnozy, prognozy, programy, plany	92
5.3. Sfery i podmioty planowania w gospodarce rynkowej	95
5.4. Funkcje planowania krajowego (makroekonomicznego)	98
Pytania kontrolne	100

Część II. Doktryny, systemy, kierunki

ROZDZIAŁ 6. Merkantylizm, protekcjonizm, liberalizm, gospodarka wojenna

<i>Bolesław Winiarski</i>	103
6.1. Geneza i pierwsze systemy polityki gospodarczej – merkantylizm, protekcjonizm	103
6.2. Leseferyzm i liberalizm	105
6.3. Problemy socjalne, doktryny społeczno-ekonomiczne i kierunki polityki na przełomie XIX i XX w.	108
6.4. Pierwsza wojna światowa – systemy gospodarki wojennej	110
Pytania kontrolne	112

ROZDZIAŁ 7. Między dwiema wojnami *Bolesław Winiarski* 113

7.1. Rozwój interwencjonizmu państwowego	113
7.2. Polityka gospodarcza w II Rzeczypospolitej	115
7.3. Państwa totalitarne – hitlerowskie Niemcy, ZSRR, polityka zbrojeń	119
7.4. Gospodarka wojenna po raz drugi	122
Pytania kontrolne	124

ROZDZIAŁ 8. Druga połowa XX stulecia. Polityka gospodarcza w podzielonym świecie *Bolesław Winiarski, Felicyta Winiarska* 125

8.1. Podziały polityczno-ekonomiczne po drugiej wojnie światowej	125
8.2. Keynesowskie koncepcje w polityce ekonomicznej, nacisk inflacji, zwrot w stronę założeń liberalnych	129
8.3. Neoliberalizm i monetaryzm, teoria racjonalnych oczekiwań, ekonomia propagandowa, „reaganomika”	133
8.4. Kraje realnego socjalizmu – strategia gospodarcza, próby reform, rozpad systemu kolektywistycznego	137
8.5. Polityka gospodarcza w Polsce w latach 1944–1989	140
8.5.1. Polska w strefie wpływów ZSRR – sytuacja polityczna, problemy odbudowy gospodarczej kraju, sowietyzacja systemu	140

8.5.2. Próby reformowania systemu; orientacje polityki	144
8.5.3. Od sierpniowego przełomu w 1980 r. do upadku systemu komunistycznego	148
Pytania kontrolne	151

ROZDZIAŁ 9. Procesy transformacji – od realnego socjalizmu do gospodarki rynkowej 153

9.1. Transformacja systemowa w krajach postkomunistycznych <i>Bolesław Winiarski, Felicyta Winiarska</i>	153
9.2. Polityka przebudowy systemowej w Polsce – stabilizacja i liberalizacja <i>Bolesław Winiarski, Felicyta Winiarska</i>	156
9.3. Prywatyzacja polskiej gospodarki <i>Ewa Pancer-Cybulska</i>	160
9.3.1. Formy przekształceń własnościowych	160
9.3.2. Inwestycje zagraniczne	164
9.3.3. Akcjonariat pracowniczy, spółdzielczość, komunalizacja	165
9.3.4. Tempo i skala procesu prywatyzacji	166
9.4. Ocena procesów transformacji w Polsce <i>Bolesław Winiarski, Felicyta Winiarska</i>	169
Pytania kontrolne	176

ROZDZIAŁ 10. Polityka gospodarcza w obliczu procesów globalizacji. Perspektywy na pierwsze dziesięciolecie XXI wieku *Bolesław Winiarski* 177

10.1. Procesy globalizacji. Asymetria rozkładu korzyści i zagrożeń	177
10.2. Sukcesy ideologii wolnej konkurencji i rosnące wątpliwości	184
10.3. „Przypływy” i „odpływy” interwencji państwa w gospodarkę	187
10.4. Prognozy na przyszłość. Mechanizm konkurencji plus regulacja państwowa i międzynarodowa?	189
Pytania kontrolne	192

Część III. Polityka rozwoju gospodarczego

ROZDZIAŁ 11. Poszukiwanie ścieżki trwałego wzrostu *Mirosława Klamut* 195

11.1. Wzrost i rozwój gospodarczy. Czynniki wzrostu	195
11.2. Modele wzrostu	198
11.3. Polityka pro wzrostowa (prorozwojowa). Regulowanie zdolności akumulacyjnych gospodarki	204
Pytania kontrolne	207

ROZDZIAŁ 12. Problemy strategii rozwoju 209

12.1. Typy strategii rozwoju <i>Jan Borowiec</i>	209
12.2. „Strategie dla Polski” <i>Bolesław Winiarski</i>	214
Pytania kontrolne	224

ROZDZIAŁ 13. Polityka strukturalna *Mirosława Klamut* 225

13.1. Struktura gospodarcza i jej definicje	225
13.2. Rodzaje i kierunki polityki strukturalnej	229
13.3. Mechanizm przezwycięzania barier strukturalnych w gospodarce w latach osiemdziesiątych XX w. – doświadczenia niektórych krajów	231

13.3.1. Stany Zjednoczone i Japonia	232
13.3.2. Europa Zachodnia	235
13.3.3. Kraje nowo uprzemysłowione	237
13.4. Strukturalne problemy transformacji w Polsce	239
Pytanie kontrolne	244
ROZDZIAŁ 14. Polityka przemysłowa <i>Mirosława Klamut</i>	245
14.1. Funkcja i charakter polityki przemysłowej	245
14.2. Kryteria ingerencji w kształtowanie struktury przemysłu	248
14.3. Instrumenty polityki przemysłowej	249
14.4. Próby formułowania polityki przemysłowej w Polsce w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX w.	254
Pytania kontrolne	257
ROZDZIAŁ 15. Polityka żywnościowa <i>Stanisław Stys</i>	258
15.1. Gospodarka żywnościowa i jej struktura	258
15.2. Zadania i podmioty polityki żywnościowej	265
15.3. Instrumenty polityki żywnościowej	269
Pytania kontrolne	277
ROZDZIAŁ 16. Polityka regionalna <i>Bolesław Winiarski, Felicja Winiarska</i>	278
16.1. Struktura przestrzenna gospodarki i funkcje polityki regionalnej	278
16.2. Polityka interregionalna i intraregionalna. Podmioty działań	284
16.3. Instrumentacja	288
16.3.1. Planowanie przestrzenne (terytorialne).	288
16.3.2. Narzędzia operacyjne polityki regionalnej	290
16.4. Problemy regionalne Polski w perspektywie integracji europejskiej i wyzwania dla polityki regionalnej	295
16.5. Strategie rozwoju regionalnego	304
Pytania kontrolne	307
ROZDZIAŁ 17. Polityka ochrony środowiska	308
17.1. Podstawy teoretyczne <i>Giuseppe Calzoni</i>	308
17.2. Działania władz publicznych i postępowanie grup interesu <i>Giuseppe Calzoni</i>	311
17.3. Instytucje i instrumenty realizacji polityki ekologicznej (na przykładzie Włoch i Unii Europejskiej) <i>Giuseppe Calzoni</i>	316
17.4. Główne kierunki polityki ekologicznej w Polsce <i>Kazimiera Wilk</i>	320
Pytania kontrolne	324
ROZDZIAŁ 18. Polityka naukowa i innowacyjna <i>Stanisław Korenik, Ewa Szostak</i>	325
18.1. Funkcje polityki naukowej i innowacyjnej	325
18.2. Typy polityki naukowej oraz narzędzia jej realizacji	330
18.3. Pobudzanie procesów innowacyjnych	334
18.4. Polityka naukowa w Polsce	338
Pytania kontrolne	348

ROZDZIAŁ 19. Polityka inwestycyjna <i>Ryszard Broszkiewicz</i>	349
19.1. Funkcje i zadania polityki inwestycyjnej	349
19.2. Środki i instrumenty realizacji polityki inwestycyjnej	351
19.3. Wybór projektów inwestycyjnych	355
Pytania kontrolne	356

Część IV. Mechanizmy oddziaływań

ROZDZIAŁ 20. Polityka pieniężna <i>Jan Borowiec</i>	359
20.1. Istota i funkcje polityki pieniężnej	359
20.2. Strategia polityki pieniężnej: cele pośrednie	362
20.2.1. Strategia monetarna	362
20.2.2. Operowanie zmianami stopy procentowej	365
20.2.3. Oddziaływanie na kurs walutowy	367
20.2.4. Oddziaływanie na dochód nominalny	368
20.2.5. Strategia bezpośredniego celu inflacyjnego	368
20.3. Instrumenty polityki pieniężnej	369
20.3.1. Polityka dyskontowa	370
20.3.2. Operacje otwartego rynku	371
20.3.3. Rezerwy obowiązkowe	372
20.4. Koordynacja polityki pieniężnej z polityką budżetową. Międzynarodowa koordynacja polityki pieniężnej	375
20.4.1. Techniczne i polityczne przeszkody w koordynacji polityki makroekonomicznej	375
20.4.2. Formy koordynacji polityki pieniężnej i polityki budżetowej	376
20.4.3. Międzynarodowa koordynacja polityki pieniężnej	377
Pytania kontrolne	379

ROZDZIAŁ 21. Polityka budżetowa <i>Leszek Patrzalek</i>	380
21.1. Funkcje polityki budżetowej i finansów publicznych	380
21.1.1. Funkcja alokacyjna	383
21.1.2. Funkcja redystrybucyjna i jej instrumenty	385
21.1.3. Funkcja stabilizacyjna	388
21.2. Pasywna i aktywna polityka budżetowa	391
21.2.1. Pasywna polityka budżetowa	391
21.2.2. Aktywna (dyskrecjonalna) polityka budżetowa	392
21.3. Deficyt budżetowy	393
Pytania kontrolne	397

ROZDZIAŁ 22. Regulowanie rynku pracy <i>Jadwiga Gogolewska</i>	398
22.1. Koncepcje teoretyczne i założenia regulacji rynku pracy	398
22.2. Polityka zatrudnienia i jej funkcje	402
22.3. Polityka zatrudnienia a polityka kształcenia	408
22.4. Instrumentacja	410
22.4.1. Działania w celu zwiększenia popytu na siłę roboczą	410

22.4.2. Kształtowanie podaży siły roboczej	415
22.4.3. Regulacja międzynarodowych transferów zasobów pracy	416
Pytania kontrolne	418
ROZDZIAŁ 23. Regulowanie dochodów i cen <i>Leszek Cybulski</i>	419
23.1. Polityka dochodowa – zakres i funkcje	419
23.2. Cele polityki dochodowej	424
23.3. Sposoby realizacji polityki dochodowej	432
23.4. Inflacja i ceny	434
23.5. Środki i instrumenty polityki cenowo-dochodowej	438
23.5.1. Specyficzne środki polityki cenowo-dochodowej	439
23.5.2. Fiskalne narzędzia regulacji cen i dochodów	443
23.5.3. System ubezpieczeń społecznych	444
23.6. Aspekt przestrzenny polityki dochodowej	447
Pytania kontrolne	452
Część V. Międzynarodowa polityka gospodarcza	
ROZDZIAŁ 24. Polityka współpracy gospodarczej z zagranicą <i>Kazimiera Wilk</i>	455
24.1. Funkcje polityki współpracy gospodarczej z zagranicą	455
24.2. Typy polityki współpracy gospodarczej	457
24.3. Narzędzia regulacji stosunków ekonomicznych z zagranicą	459
24.3.1. Cło i polityka celna	459
24.3.2. Bariery pozataryfowe i parataryfowe	461
24.3.3. Polityka kursu walutowego	463
24.4. Międzynarodowe organizacje gospodarcze	467
24.5. Przynależność do międzynarodowych organizacji gospodarczych a zewnętrzne ograniczenia polityki ekonomicznej. Zadłużenie zagraniczne	472
24.6. Współpraca gospodarcza z zagranicą w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej	473
Pytania kontrolne	474
ROZDZIAŁ 25. Polityka dostosowawcza <i>Jan Borowiec</i>	475
25.1. Uwagi wstępne	475
25.2. Podstawy teoretyczne polityki dostosowawczej MFW	476
25.3. „Heterodoksyjne” programy dostosowawcze	477
25.4. Realizacja programów dostosowawczych MFW	480
25.5. Ocena polityki dostosowawczej	482
Pytania kontrolne	483
ROZDZIAŁ 26. Unia Europejska – struktura instytucjonalna i zasady funkcjonowania	484
26.1. Przesłanki powstania i rozwój Wspólnot Europejskich <i>Anna Jenik</i>	484
26.2. Instytucje Wspólnot Europejskich <i>Anna Jenik</i>	488
26.3. Wspólnotowy system prawny <i>Anna Jenik</i>	499
26.4. Budżet wspólnotowy Unii Europejskiej <i>Leszek Cybulski</i>	504
Pytania kontrolne	516

ROZDZIAŁ 27. Wybrane kierunki polityki gospodarczej Unii Europejskiej	517
27.1. Wspólna polityka rolna <i>Anna Jenik, Ewa Pancer-Cybulska</i>	517
27.2. Jednolity rynek europejski <i>Anna Jenik, Ewa Pancer-Cybulska</i>	525
27.3. Polityka walutowa i unia walutowa <i>Anna Jenik, Ewa Pancer-Cybulska</i>	530
27.4. Wspomaganie przemian strukturalnych i rozwoju regionalnego <i>Ewa Pancer-Cybulska</i>	543
27.4.1. Polityka regionalna Unii Europejskiej na tle jej polityki strukturalnej	543
27.4.2. Cele polityki regionalnej	545
27.4.3. Dylematy i problemy polityki regionalnej	550
Aneks	556
Pytania kontrolne	561
ROZDZIAŁ 28. Euroregiony – nowy element narodowej i międzynarodowej polityki gospodarczej <i>Zbigniew Przybyła</i>	562
28.1. Współpraca transgraniczna. Euroregiony	562
28.2. Struktury instytucjonalne i funkcje euroregionów	566
Pytania kontrolne	568
Zakończenie <i>Bolesław Winiarski</i>	569
Bibliografia	572
Indeks rzeczowy <i>Krzysztof Biegun</i>	581